

5. Теория государства и права: Учебник для вузов /Под ред. проф. В.М. Корельского и проф. В.Д. Перевалова. 2-е изд., - М., 2002.
6. Нелбайло П.Е. Система юридических гарантий применения советских правовых норм // Правоведение. -1971. -№ 3.
7. Нерсесянц В.С. Система юридических гарантий прав и свобод граждан /Социалистическое правовое государство: концепция и пути реализации. -М., 1990.
8. Погорілко В.Ф., Сірій М.І. Права та свободи людини і громадянина в Україні. -К., 1997.
9. Правовые гарантии законности в СССР. -М., 1962.
10. Совершенствование уголовно-процессуального законодательства и охрана прав личности /Лолупанский Ф.А., Леоненко В.В., Чангули Г.И. и др. -К., 1983.
11. Советский уголовный процесс. Учебник /Под ред. Д.С. Карева. -М., 1975.
12. Лейст О.Э. Санкции в советском праве. -М., 1962.
13. Колбая Г.Н. Соотношение предварительного следствия и судебного разбирательства. -М., 1975.
14. Ягодинский В.Н. Подследственность преступлений: Уч.-методич. пособие. -К., 1994.
15. Калашникова И.Я. Гарантии прав свидетеля, эксперта, переводчика и понятого в советском уголовном процессе. -М., 1966.
16. Кокорев Л.Д. Процессуальные гарантии в доказывании // Проблемы доказательств в советском уголовном процессе. -Воронеж, 1978.
17. Баглай М.В., Габричидзе Б.Н. Конституционное право Российской Федерации: Учебник для вузов. -М., 1996.
18. Савицкий В.М. Организация судебной власти в Российской Федерации. -М., -1996.
19. <http://www.moz.gov.ua/ua/main/docs/?docID=4054>.

И.В. СОЛОПОВА. ЮРИДИЧЕСКИЕ ГАРАНТИИ В СФЕРЕ ОХРАНЫ ЗДОРОВ'Я. . Аналізуються різні точки зору на категорію «гарантия», защита прав в сфере охраны здоровья

УДК 347.23

М. А. ТИХОНОВА,

ад'юнкта кафедри цивільно-правових дисциплін

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ДОГОВОРИ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ

Досліджуються різні за змістом та формою договори в сфері професійного спорту

Надійшла до редколегії 14.05.2008

Одним із напрямків реформування галузі фізичної культури та спорту є підтримка і заохочення з боку держави діяльності фізкультурно-спортивних організацій, зокрема фізкультурно-спортивних об'єднань громадян (далі - ФСО). Законодавство України не дає визначення поняття «професійний спорт». Закон України (далі ЗУ) «Про фізичну культуру і спорт» підрозділяє сферу спорту на самодіяльний спорт (масовий) та спорт вищих досягнень [1]. Але практика показує, що є ще інша сфера спорту – професійний спорт – підприємницька діяльність [2, с. 6], щодо забезпечення і влаштування видовищ (шоу), первинними ланками, суб'єктами якого є всі ФСО.

В той же час із Закону України «Про фізичну культуру і спорт» можна встановити тільки те, що діяльність спортсменів, тренерів та інших фахівців у професійному спорті, яка пов'язана з підготовкою та участю у спортивних змаганнях серед спортсменів-професіоналів і є основним джерелом їхніх доходів (ст. 23 ЗУ «Про фізичну культуру і спорт»). Отже, сфера професійного спорту

існує, але такого поняття означений закон не встановлює і правовідносини, які виникають в цій сфері не регулює. Світовою практикою професійний спорт визначається як підприємницька діяльність, а продуктом професійного спорту є шоу, спортивне видовище (послуга), що має форму товару. Від якості цього товару й попиту на нього залежить його реалізація й, відповідно, розмір отриманого прибутку суб'єктами, в тому числі ФСО, що просувають цей товар на ринок. Чим яскравіше й цікавіше не спортивне видовище (товар), тим більший інтерес проявляється до нього з боку глядачів, різних організацій і фізичних осіб, засобів масової інформації. Як приклад можна привести боротьбу між світовими організаціями бути офіційним спонсором НОК України, яка розпочалася ще кілька років тому. Компанії Coca-Cola – генеральному спонсору НОК – у 2000 році довелося викласти мільйон доларів за чотирирічний контракт з Національним олімпійським комітетом України [3]. Тільки один наведений приклад наочно показує, що в сферу професійного спорту залучається не

просто капітал, а великий капітал. Таким чином, цивільно-правовий договір має займати важливе місце у діяльності НФСО.

Метою даної статті є визначення та огляд цивільно-правових договорів, які існують в сфері професійного спорту. Дослідженнями подібної тематики в Україні та закордоном займалися багато вчених, наприклад, Г.Є. Авілов, В.К. Андрєєв, М.І. Брагінський, В.П. Васькевич, В.В. Вігрянський, Ю.С. Гамбаров, О.В. Дзера, А.І. Дрішлюк, І.В. Жилінкова, Р.В. Колосов, О.А. Красавчиков, Н.С. Кузнєцова, В.В. Луць, Н.І. Майданик, І.Б. Новицький, О.С. Іоффе, О.А. Підпригора, Н.О. Саніахметова, Є.О. Суханов, Ю.К. Толстой, Є.О. Харітонов, Я.М. Шевченко, Г.Ф. Шершеневич та ін. Але в Україні не має на сьогоднішній день досліджень, які б стосувались договірної регулювання відносин в сфері фізичної культури та спорту.

У сфері професійного спорту, в якій діють ФСО, договору надається велика роль. Особливо цікавими в цій сфері є врегульовані договірним правом відносини, що складаються між спортсменами-професіоналами і ФСО – їх правова природа і галузева приналежність чітко не визначена, що й спричиняє певні складнощі [4, с. 17].

Відповідно до ст. 23-3 ЗУ «Про фізичну культуру і спорт» особи, які здійснюють діяльність у професійному спорті, працюють за трудовими договорами (контрактами), що укладаються в письмовій формі відповідно до порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України з врахуванням вимог відповідних українських і міжнародних спортивних організацій [1]. Поряд з цим, ЗУ «Про фізичну культуру і спорт» не надає самого поняття «контракт про професійну спортивну діяльність», але, проаналізувавши цей закон, ми можемо зазначити, що під «контрактом про професійну спортивну діяльність» розуміється висловлена в письмовій формі домовленість між особами, що працюють в сфері професійного спорту (спортсменом, спортсменом-професіоналом (тренером, фахівцем) і керівником фізкультурно-спортивної організації, у тому числі професійного спортивного клубу й команди), що укладена у відповідності до встановленого порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України з вра-

хуванням вимог відповідних українських і міжнародних спортивних організацій.

На нашу думку, український законодавець пропонує застосовувати, перш за все, норми трудового права для регулювання контрактних, а не договірних відносин між спортсменом та ФСО. Разом з тим, у більшості випадків трудові контракти укладаються паралельно із цивільно-правовими договорами. Як правильно з цього приводу зазначає інший дослідник правового становища спортивних організацій в Україні М.О. Ткалич, аналіз українського законодавства та ступінь розвитку професійного комерційного спорту в Україні, учасником якого є ФСО, дають підстави характеризувати відносини професійного спорту як цивільно-правові [5, с. 222]. Але українське законодавство віддає перевагу трудовому методу, контрактній формі регулювання відносин, що складаються у сфері професійного спорту.

Однак, з огляду на те, що професійні спортивні відносини – це в першу чергу товарно-грошові відносини, ми вважаємо, що в ігрових видах професійного спорту можливе застосування і цивільно-правових договорів для регулювання відносин за участю професійних спортсменів. І як правильно зазначає Є.В. Вавілін: «Сторонам договору должна быть предоставлена возможность заключать договор как предусмотренный гражданским, так и трудовым законодательством, если иное не вытекает из закона или существа обязательства. Стороны могут заключить трудовой договор, в котором содержатся элементы различных гражданско-правовых договоров (смешанный отраслевой договор). В случае противоречия условий договора должны применяться условия договора, вытекающие из трудового законодательства. Гражданско-правовые условия договора соответственно определяются в соответствии с принципом свободы договора» [6, с. 93].

Крім цього, в індивідуальних видах професійного спорту (наприклад, тенісі, боксі, велоспорті тощо) спортсмени-професіонали, з однієї сторони, і організатори професійних спортивних змагань, з іншої, регулюють свої відносини за допомогою цивільно-правових договорів (найчастіше, це договори про надання послуг або договори, коли спортсмен-

професіонал сам виступає у якості замовника (роботодавця), укладаючи договори з тренерами, менеджерами і т.д., яких він наймає для забезпечення тренувального процесу, проведення маркетингових досліджень ринку тощо) [4, с. 162-163].

Отже, у даних відносинах не виключається регулювання відносин за допомогою як трудового договору, так і змішаного. Змішаним визнається договір, який опосередковує дві або кілька різновидних відносин та об'єднує умови, об'єктивно необхідні для формування зобов'язань різних типів [7, с. 37-38; 8, 25-26]. Необхідно також відзначити, що мова йде саме про професійні спортивні відносини за участю професійних спортсменів із приводу їхньої участі в професійній спортивній діяльності. Ми не будемо розглядати похідні відносини, що пов'язані із професійною спортивною діяльністю спортсменів-професіоналів (наприклад, відносини із приводу їхньої участі в рекламних акціях тощо). Вони теж цивільно-правові і, як правило, багатосторонні (рекламіст – рекламодавець – спортсмен – агент або представник спортсмена – спортивний клуб).

Відповідно до ч. 3 ст. 21 Кодексу законів про працю України (далі КЗпП) контрактом визнається особлива форма трудового договору в якому строк його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін (в тому числі матеріальна), умови матеріального забезпечення і організації праці працівника, умови розірвання договору, в тому числі дострокового, можуть встановлюватися угодою сторін [9]. Договором за ЦК визнається домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (ч. 1 ст. 626 ЦК) [10, с. 317]. Відрізнити трудовий договір (контракт) від договору цивільно-правового характеру за соціально-економічним змістом важко, крім цього, в сучасних умовах науковцями висловлюються думки про те, що трудовий договір (контракт) як організаційно-правова модель здійснення найманої праці в умовах ринкової економіки вичерпав себе, а його місце зайняв цивільно-правовий договір про працю [11, с. 24]. Ми також придержуємось думки С. Тлевлєсової, яка розглядає контракт як комплексний договір, яким регулю-

ються як трудові, так і цивільні відносини, хоча перші й мають більшу питому вагу. Тим самим, на її думку, підтверджується тенденція до взаємопроникнення, злиття різних галузей права, що дозволяє більш адекватно втілювати реальні потреби людей та відображати їх фактичний стан [12, с. 12]. Отже, в реальності межі між цивільно-правовим і трудовим договорами нівелюються. І зважаючи на змішану природу означеного зобов'язання недоцільно використовувати термін «контракт про професійну спортивну діяльність», а більш точнішим було б використання поняття «договір про професійну спортивну діяльність», тим паче, що термін «контракт» має латинське походження і в перекладі на українську мову означає договір. Але в Європейському законодавстві використовується саме термін «контракт» про професійну спортивну діяльність [2, с. 369-391], і на науково-практичній конференції «Європейські стандарти *acquis communautaire* у сфері спорту та їх впровадження в українське законодавство у світлі підготовки до фінального турніру чемпіонату Європи з футболу Євро-2012», яка відбулась 27.11.2007 року, було наголошено, що Україна потребує вдосконалення законодавства у сфері спорту: «...необхідні законодавчі зміни щодо спрощення правових механізмів регулювання господарювання в окремих галузях економіки України, які прямо пов'язані із забезпеченням проведення чемпіонату, а також гармонізація українських правових норм з нормами європейського права» [13]. Враховуючи сказане, ми пропонуємо під терміном «контракт про професійну спортивну діяльність» розуміти домовленість в письмовій формі між особами, що працюють в сфері професійного спорту (спортсменом, спортсменом-професіоналом (тренером, фахівцем) і керівником фізкультурно-спортивної організації, у тому числі професійного спортивного клубу й команди), укладену у відповідності до встановленого порядку, з врахуванням вимог відповідних українських і міжнародних спортивних організацій, про встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків, що виникають у зв'язку із професійною спортивною діяльністю.

Підкреслимо, що такі договори мають змішану форму, це має важливе значення у зв'язку з тим, що саме їх укладення дозволить учасникам професійних спортивних відносин самостійно усувати неминучі законодавчі прогалини, що існують і виникають в області професійного спорту [4, с. 169].

Відповідно до ч. 8 ст. 23-3 ЗУ «Про фізичну культуру і спорт», спортсмен-професіонал має право на перехід до іншого спортивного клубу, що знаходиться на території України або за її межами, у разі закінчення строку дії контракту і виконання вказаних у такому контракті зобов'язань; офіційного оформлення взаємної домовленості між клубами. Такий перехід в сфері спорту називається трансфером, а договір між фізкультурно-спортивними організаціями, яким визначаються умови переходу спортсмена до іншого клубу або ФСО називається трансферним контрактом.

За ч. 9 ст. 23-3 ЗУ «Про фізичну культуру і спорт» перехід спортсмена-професіонала до іншого клубу здійснюється відповідно до умов, які затверджуються професійною спортивною лігою (асоціацією, спілкою, об'єднанням тощо) та національною спортивною федерацією за офіційним погодженням з центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту. При порушенні правил переходів спортсменів до них, а також до спортивної організації, що уклала з ним договір про спортивну діяльність, відповідною організацією може бути застосовано санкції. Спортсмена може бути дискваліфіковано, тобто він може позбавитися права виконувати свої обов'язки відповідно до договору про спортивну діяльність, а організації може бути заборонено допускати спортсмена до участі у змаганнях.

Фізкультурно-спортивна організація має право на компенсаційні виплати за перехід спортсмена-професіонала до іншого клубу, розміри і порядок таких виплат встановлюються регламентними документами відповідних організацій – учасників спортивних професійних відносин (ч. 9 ст. 23-3 ЗУ «Про фізичну культуру і спорт»). Також спортивна організація, відповідно до ч. 10 ст. 23-3 ЗУ «Про фізичну культуру і спорт», що здійснювала підготовку спортсмена-

професіонала, якого запросила інша спортивна організація для офіційного оформлення договору, отримує від останньої компенсаційну виплату в обсязі витрат, порядок обрахування і сплати яких встановлюється відповідним нормативно-правовим актом центрального органу виконавчої влади з фізичної фізкультури та спорту. Дійсно, трансферні договори укладаються з метою компенсації витрат, понесених організацією на підготовку спортсмена, на заохочення тренерів, які підготували спортсмена, і на продовження роботи з підготовки і навчання нових спортсменів. Як показує практика, подібні компенсаційні витрати складають значну долю доходів фізкультурно-спортивної організації. І ми не можемо не звернути увагу на те, що факт подібних компенсаційних виплат вказує на цивільну природу подібних правочинів.

Даючи правовий аналіз форми трансферного контракту про умови переходу футболістів Д.В. Горлова дійшла висновку, що трансферний контракт слід віднести до непоіменованих договорів, яким регулюються відносини, що не врегульовані жодним з відомих цивільному праву видів (типів) договорів, обов'язки і права із якого поставлені під умову [14, с. 16-19], а до таких договорів повинні перш за все застосовуватись норми Книги п'ятої ЦК України «Зобов'язальне право» [11, с. 573].

Враховуючи зазначене вище, юридична практика в сфері професійного спорту припускає існування змішаних договорів, які поєднують у собі як елементи цивільного права, так і елементи трудового права, і яскравим прикладом таких договорів є контракт про професійну спортивну діяльність та трансферний контракт.

Загалом, всю систему договірної регулювання відносин, які виникають в сфері професійного спорту, можна представити таким чином:

- договори, що оформляють професійну спортивну діяльність (прикладом таких договорів є контракт про професійну спортивну діяльність та трансферний контракт);
- договори, що обслуговують професійну спортивну діяльність, або посередницькі договори, які широко використовують-

ються на практиці при регулюванні відносин між основними учасниками професійних спортивних відносин – спортсменами-професіоналами і професійними спортивними організаціями, які завжди мають цивільно-правову природу [4, с. 175].

До другої групи договорів відносяться майже всі цивільно-правові договори, які представлені ЦК України. Наприклад, договори купівлі-продажу спортивного екіпірування, спортивного інвентарю й т.д., договори оренди спортивних залів, майданчиків, тренажерних залів і т.п.

Найбільш типовими і розповсюдженими в сфері спорту є договір комісії, договір доручення та агентський договір, який є «гібридом» договору доручення та договору комісії, які використовуються у праві України» [15]. За договором доручення (ст. 1000 ЦК України) в області професійної фізкультурно-спортивної діяльності одна сторона (спортивний агент) зобов'язується на платній основі здійснювати за дорученням і за рахунок іншої сторони (довірителя) певні юридичні дії з метою забезпечення участі професійних спортсменів в їх професійної спортивної діяльності. На стороні довірителя можуть виступати або професійний спортсмен або професійна фізкультурно-спортивна організація.

Але посередницька діяльність містить у собі як правові форми, так і дії фактичного характеру [16, с. 247]. А саме можливість здійснення посередником не тільки юридичних, але й фактичних дій і є основним критерієм, за яким агентський договір, передбачений ст. 297 Господарського кодексу України (далі – ГК), відрізняється від договору доручення [15]. Посередницька діяльність у сфері професійного спорту виражається у діях юридичного й фактичного характеру. Зокрема, посередницька діяльність спортивних агентів, спрямована на врегулювання відносин між спортсменами й ФСО, професійними спортивними клубами тощо, завжди складається з дій фактичного і юридичного характеру. Фактичні дії агентів (дослідження трансферного ринку, пошук спортсменів, ведення переговорів і т.д.) передують його юридичним діям (укладання договору (контракту) про професійну спортивну діяльність

і т.д.). За агентським договором (ч. 1 ст. 297 ГК) в області професійної фізкультурно-спортивної діяльності одна сторона (спортивний агент) зобов'язується надати послуги другій стороні (суб'єкту, якого представляє агент – ФСО, спортсмену тощо) в укладенню угод чи сприяти їх укладенню (надання фактичних послуг) від імені цього суб'єкта і за його рахунок.

Зазначимо, що діяльність спортивних агентів регулюються не ЗУ «Про фізичну культуру і спорт», а нормами ЦК України і локальними нормативними актами фізкультурно-спортивних організацій (відповідними Регламентами), тобто, ми вважаємо, що посередницька діяльність в області професійного спорту має нагальну потребу в чіткій законодавчій регламентації на рівні спеціального закону.

Система договірної регулювання відносин, які виникають в сфері професійного спорту, складається з:

а. договорів, що оформляють професійну спортивну діяльність, які часто є договорами зі змішаною природою та поєднують у собі як елементи цивільного права, так і елементи трудового права (прикладом таких договорів є контракт про професійну спортивну діяльність, під яким слід розуміти домовленість в письмовій формі між особами, що працюють в сфері професійного спорту (спортсменом, спортсменом-професіоналом (тренером, фахівцем) і керівником фізкультурно-спортивної організації, у тому числі професійного спортивного клубу й команди), укладену у відповідності до встановленого порядку, з врахуванням вимог відповідних українських і міжнародних спортивних організацій, про встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків, що виникають у зв'язку із професійною спортивною діяльністю;

б. трансферних контрактів, які є непоіменованими договорами, що регулюють відносини, не врегульовані жодним з відомих цивільному праву видів (типів) договорів, обов'язки і права із якого поставлені під умову;

с. договорів, що обслуговують професійну спортивну діяльність, або посередницьких договорів, які широко викорис-

товуються на практиці при регулюванні відносин між основними учасниками професійних спортивних відносин – спортсменами-професіоналами і професійними спортивними організаціями, та які завжди мають цивільно-правову природу (ця група договорів представлена майже всіма договорами, які

встановлюються ЦК України. Але найбільш розповсюдженими є договір комісії, договір доручення та агентський договір, що обслуговують посередницьку діяльність в сфері спорту, яка має нагальну потребу в чіткій законодавчій регламентації на рівні спеціального закону).

Література:

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (Відомості Верховної Ради (ВВР). 1994. № 14. Ст.8 0) (Введено в дію Постановою ВР № 3809-XII (3809-12) від 24.12.93. – ВВР. 1994. № 14. Ст. 81)
2. Професіональний спорт / Под общ. ред С.И. Гуськова, В.М. Платонова. – Киев «Олимпийская литература», 2000. - 392 с.
3. Царук В., Бондар В. Українських олімпійців "годували" транснаціональні корпорації // Галицькі контракти, № 40 - 2000. – <http://www.kontrakty.com.ua/ukr/gc/nomer/2000/2000> [Вивірено: 15.07.2007].
4. Васильевич В.П. Гражданско-правовое регулирование отношений в области профессионального спорта. – Дис. ... канд. юр. наук. по спец. 12.00.03. – Казань. 2006. - С. 216.
5. Ткалич М.О. Особливості правового регулювання відносин між спортивним клубом та спортсменом за допомогою спортивного контракту // Запорізькі правові читання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Закарпаття, 17-18 травня 2007 року / За заг. ред. С.М. Тимченка, Т.О. Коломієць. – Закарпаття: ЗНУ. 2007. – 401 с., (с. 221-223)
6. Вавилин Е.В. Осуществление гражданских прав в области профессионального спорта // Актуальные проблемы гражданского права и процесса: Сборник материалов Международной научно-практической конференции. Вып. 1 / Отв. ред. Д.Х. Валеев, М.Ю. Чельшев. – М.: «Статут», 2006. - 461с. (с. 92-95)
7. Иоффе О.С. Обязательственное право. – М.: «Юрид. Лит.», 1975. – С. 880.
8. Зобов'язальне право: теорія та практика. Навч. посібник для студентів юрид. вузів і фак-тів, ун-тів / О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова, В.В. Луць та ін. - К.: «Юрінком», 1998. - С. 912.
9. Кодекс законів про працю України (Затверджується Законом N 322-VIII (322а-08) від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до N 50, ст. 375) – <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=322-08#Find> [Вивірено: 15.07.2007].
10. Цивільний кодекс України: Офіц. видання. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. - 664 с.
11. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга первая: Общие положения: Изд. 2-е, испр. - М.: «Статут», 1999. - 848 с.
12. Тлевлесова С. Контракт в системі трудових відносин // Людина і праця. - 1992. – № 8. - С. 12
13. Законодавчі кроки з адаптації та імплементації європейських стандартів у сфері спорту обговорено на науково-практичній конференції "Європейські стандарти *acquis communautaire* у сфері спорту та їх впровадження в українське законодавство у світі підготовки до фінального турніру чемпіонату Європи з футболу Євро-2012" // http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/publish/article?art_id=101812&cat_id=33441 [Вивірено: 15.07.2007].
14. Д.В. Горлова. Правовой анализ формы трансферного контракта об условиях перехода футболиста // Индустрия футбола. - №3. - 2007. - С. 16-19.
15. Г. Цірат. Договори у сфері зовнішньої торгівлі (Частина 2) // Юридичний журнал. - № 2.- 2004. - <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1029> [Вивірено: 15.07.2007].
16. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга третья: Договоры о выполнении работ и оказании услуг. Издание дополнительное, исправленное (2-й завод). - М.: «Статут», 2002. - 747 с.

УДК 347.23

ГОЛУБЕНКО О. Є.

Науково-методичний центр навчальних закладів МВС України

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Правове становище держави як суб'єкта права інтелектуальної власності напряму пов'язано з правовою регламентацією відносин з приводу реалізації прав на об'єкти права інтелектуальної власності створені за рахунок державних коштів, зміст якої розкривається через категорію правового режиму майна, а саме правового режиму державних об'єктів права інтелектуальної власності. Визначеність правових положень в цій сфері, за досвідом інших країн, має важливе значення для держави, оскільки безпосередньо впливає на процеси розвитку економіки, культури, рівень життя населення.

Надійшла до редколегії 02.04.2008

Значення інтелектуальної власності в сучасному світі, за умови її постійного зростаючого впливу на економічний та соціальний розвиток, зараз важко переоцінити. Відповідного значення набуває й наявність дієвої

правової системи врегулювання відносин інтелектуальної власності та охорони прав їх суб'єктів. На теперішній час відбувається становлення та реформування законодавство України, що врегулює зазначені відноси-